

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Голос Ганни Анатоліївни «Виховання ціннісних ставлень у школярів в Японії (друга половина XX - початок XXI ст.)», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

Актуальність теми дослідження. Однією з головних суперечностей сучасності є прискорений розвиток технологій на відміну від розвитку самої людини. Щоб уникнути деградації і не перетворитися на обслуговуючий персонал віртуальної реальності - людина має визначити пріоритетність розвитку власного потенціалу, і провідну роль у цьому процесі повинна відігравати освіта. Її зміст має задовольняти реальні потреби не тільки в інтелектуальному зростанні, але й у розвитку ціннісно-сислової сфери особистості. Сучасні школярі суттєво відрізняються від попередніх поколінь своєю обізнаністю та інтегрованістю у віртуальну реальність. Разом із цим для них особливою складністю набуває завдання особистісного і професійного самовизначення, виокремлення власних життєвих пріоритетів, досягнення життєвих цінностей.

Інтеграція Українського освітнього простору в світовий ставить за мету вивчення зарубіжного досвіду, розвиток яких є пріоритетним для багатьох країн, які утверджують свою ідентичність у всіх векторах буття. Актуалізація реферованої роботи полягає в тому, що педагогічна наука та компаративістика отримали новий освітній досвід Японії, яка є однією з найрозвиненіших країн світу, після США та Кореї. Звісно, що така результативність свідчить не тільки про високі досягнення на економічному ринку, а перш за все - освітні, які мають свою історію, яка ґрунтується на поколінних традиціях і культурі народу Японії. У роботі представлений один із векторів - це виховання ціннісних ставлень у школярів в Японії.

Погоджуємось із здобувачкою, що формування ціннісних ставлень на рівні усвідомлення доцільно розпочинати у шкільному віці. Для науковців і

практиків представляє інтерес історико-соціальний контекст становлення японської шкільної освіти і виховання, яка стала предметом дослідження не так давно, а саме 100 років тому. Показує, що виховні традиції дітей в Японії є головними. На увагу заслуговує японська модель виховання та шляхи реалізації змісту виховання школярів. Окремі з них, особливо в частині морального виховання, формування моральних цінностей, методів і форм представляють інтерес для Української виховної системи. До переваг роботи залічуємо чіткість і логічність вибудованого понятійного апарату; аналіз й інтерпретування ключових слів з теми дослідження, їх зіставні характеристики і ознаки, які представлені у виховній системі Японії. Здійснений контент-аналіз ключових понять представлено не тільки описово, а й візуалізовано, що створює цілісну картину про виховну систему в досліджуваній країні.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів.

Достовірність одержаних результатів досягнута дисертанткою завдяки використанню значної кількості наукової літератури (339 найменувань, у тому числі 158 видань іноземною мовою).

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що у дисертації *вперше*: у вітчизняній педагогічній науці комплексно досліджено проблему організації і реалізації змісту шкільного виховання в Японії; було уточнено сутність поняття «виховання ціннісних ставлень»; у зіставленні викладено засади шкільної освіти і виховання в Україні і Японії, схему реалізації змісту виховання; виявлено своєрідність японської моделі виховання школярів, шляхи реалізації змісту виховання школярів; окреслено рекомендації щодо творчого застосування досвіду виховання японських школярів в українських закладах загальної середньої освіти; подальшого розвитку набуло положення щодо шкільного виховання в Японії як системи; до наукового обігу уведено автентичні та нові англомовні наукові джерела, які розкривають специфіку виховання, соціально-педагогічні проблеми японських школярів.

Структура дисертації видається чіткою, логічною та складається з трьох розділів, спрямованих на досягнення мети та відповідних завдань.

У першому розділі - «Теоретичні засади виховання ціннісних ставлень у школярів» дисертанткою виокремлено сутність поняття «ціннісні ставлення» - здійснено аналіз джерельної бази з проблеми виховання ціннісних ставлень, розглянуто зміст виховання як педагогічну проблему.

Другий розділ - «Виховання ціннісних ставлень у школярів у контексті японського національного характеру (друга половина ХХ ст. - початок ХХІ ст.)» - присвячений вивченню історико-соціального контексту становлення японської шкільної освіти і виховання, концептуальним засадам сучасної шкільної освіти і виховання в Японії, шляхам реалізації змісту виховання ціннісних ставлень у школярів в Японії.

У третьому розділі - «Порівняльно-педагогічний аналіз схеми реалізації змісту шкільного виховання в Японії та Україні на сучасному етапі» - дисертанткою розглянуто синхронічний аспект зіставлення шкільної освіти і виховання в Японії та Україні, проблеми добробуту школярів в Японії та Україні в контексті гуманізації освіти, перспективи впровадження японського досвіду шкільного виховання в системі загальної середньої освіти України.

Заслуговує схвальної оцінки аналіз переліку основних нормативно-законодавчих документів на сайтах закладів загальної середньої освіти в Україні на момент 2019 року, що дає підставу стверджувати про неузгоджений змістовий компонент шкільного виховання (попри десятки концепцій виховання і «Національну програму виховання дітей та учнівської молоді»).

Вивчення досвіду Японії і зіставлення його з вітчизняним дало змогу звернути увагу освітян на реперні проблеми обох систем, що віддзеркалені у питаннях добробуту школярів. Перспективними ідеями японського досвіду для використання у закладах загальної середньої освіти в Україні визначено утвердження чіткої стратегії виховання, його змісту; діяльнісно-орієнтовану

шкільну освіту і виховання; плекання національної ідентичності, створення рівного доступу школярів до якісних освітніх послуг через різні види діяльності; інвестицію у добробут школярів через поліпшення здоров'язбережувальної шкільної програми тощо.

Практичне значення полягає у висвітленні в дисертації положень і сформульованих на їх основі висновків, які можуть бути додатковими і актуальними для дисертаційного дослідження зі схожою тематикою. Матеріали дослідження можуть використовуватись вчителями в закладах загальної середньої освіти з метою покращення організації виховання, створення позитивного шкільного клімату і ефективних умов для самореалізації школярів, налагодження партнерства між школою, батьками і громадою. Матеріали дослідження можуть бути корисними у підготовці лекцій з порівняльної педагогіки у ЗВО, на засіданнях методичних об'єднань, курсах підвищення кваліфікації вчителів тощо.

Отримані в дисертаційній роботі результати розширюють межі аналізованих ключових понять у міждисциплінарному контексті на рівні теоретичних обґрунтувань та практико-орієнтованих підходів щодо виховання ціннісних ставлень у школярів в Японії. Їх зміст впроваджено у авторському практико-орієнтованому курсі для студентів спеціальністю 014 Середня освіта «Шкільна освіта в Японії» (Біла Церква, 2019 р.); апробовані у трьох закладах вищої освіти (Комунальний заклад вищої освіти Київської обласної ради «Білоцерківський гуманітарний коледж», Україно-Польський Вищий навчальний заклад «Центрально-Європейський університет», Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Т. Г. Шевченка, їх доцільність підсилює змістову та процесуальну складові виховання ціннісних ставлень у школярів в Японії і складає інтерес для освітнього виховного простору в Україні.

Повнота викладення матеріалів у публікаціях положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Зміст дослідження та його результати відображено у 12 одноосібних публікаціях: у фахових наукових виданнях України - 8 (3 публікації, що належать до категорії «Б», 1 публікація в іноземному фаховому виданні), трьох тезах виступів на наукових конференціях, практико-орієнтованому курсі «Шкільна освіта в Японії». Кількість публікацій та їхнє змістове наповнення корелюють із вимогами МОН до рівня наукової кваліфікації здобувана із зазначеної спеціальності.

Аналіз змісту дисертаційної роботи засвідчує дотримання здобувачкою вимог до академічної доброчесності в повному обсязі.

ВИСНОВКИ

Усі наукові результати, які викладені в дисертаційній роботі та виносяться на захист, отримані автором самостійно.

Дисертація Голос Ганни Анатоліївни «Виховання ціннісних ставлень у школярів в Японії (друга половина ХХ - початок ХХІ ст.)», є самостійним науковим дослідженням актуальної проблеми, містить оригінальні підходи до розв'язання теоретичних та практичних питань у галузі педагогіки та компаративістики. Презентовано конструктивні ідеї японських учених та практиків щодо виховання ціннісних ставлень у школярів, обґрунтовано їх доцільність щодо вивчення та впровадження в систему українських закладів шкільної освіти.

На наш погляд, авторка досягла доказовості й обґрунтованості отриманих наукових результатів завдяки використанню засобів наукового пізнання, інтегруванню загальнонаукових і спеціальних методів, що наявні в дисертації. Зміст дисертації корелює з темою дисертаційного дослідження. Визначені здобувачкою наукові завдання вирішені повністю, мета досягнута та реалізована й узагальнена у висновках. Основні положення дисертації, задекларовані здобувачкою, містять елементи наукової новизни і підтверджують її актуальність. Структура й обсяг роботи відповідають встановленим вимогам.

Відтак дисертаційна робота Голос Ганни Анатоліївни відповідає вимогам п.10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 р. № 167, та може бути представлена у спеціалізованій вченій раді для присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 - освітні, педагогічні науки.

Результати дисертаційного дослідження обговорено і схвалено на розширеному засіданні фахового семінару відділу теорії і практики педагогічної освіти Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України 17 лютого 2021 року.

Головуючий на засіданні фахового семінару:

завідувач відділу теорії і практики педагогічної освіти ІПООД імені Івана Зязюна НАПН України

доктор педагогічних наук,
старший науковий співробітник
Султанова Л.Ю.

Рецензенти:

провідний науковий співробітник відділу психології праці ІПООД імені Івана Зязюна НАПН України

доктор психологічних наук,
професор Помиткін Е.О.

старший науковий співробітник відділу зарубіжних систем педагогічної освіти і освіти дорослих ІПООД імені Івана Зязюна НАПН України

кандидат філологічних наук,
старший дослідник
Марусинець М.М.

Учений секретар

кандидат педагогічних наук,
старший дослідник
Тринус О.В.

Власноручний підпис
СТВЕРДЖУЮ:
Завідувач відділу кадрів
Інститут педагогічної освіти і
освіти дорослих імені
Івана Зязюна НАПН України